

Fidoyilik —
Vatanga xizmat demak!

2024-yil 3-fevral, shanba,
14 (23.891)-son

**KUN
HIKMATI**

Boqimanda odam
dori-darmonga
o'rgangan
bemorga
o'xshaydi

1913-yil aprel oyidan chiqib boshlagan

www.zarnews.uz <https://www.facebook.com/zarnews.uz> [@zarnews_uz](https://twitter.com/zarnews_uz) https://twitter.com/zarnews_uz

Mas'uliyatsizlik qachongacha?

Viloyat hokimligida aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, dori vositalari savdosini tartibga solish va soha xodimlari mas'uliyatini kuchaytirish masalalari muhokama etildi.

Viloyat, tuman va shahar hokimliklari, tibbiyot sohasi mas'ullari ishtirok etgan yig'ilishda viloyat hokimi E.Turdimov bundan ikki oy oldin o'tkazilgan ushbu masala bo'yicha tanqid muhokamadan so'ng nimalar o'zgarishi, qayd etilgan kamchiliklardan mutasaddilar qanday xulosaga chiqarganiga e'tibor qaratildi.

Muhokama davomida qayd etilgan kamchiliklarni tuzatish, tibbiyot muassasalaridagi asl holatni aniqlash va ularga amaliy yordam ko'rsatish, farmatsevtika tarmoqi yilida yanada rivojlantirish bo'yicha ishchi guruh tuzilgan edi, — dedi viloyat hokimi. — Tegishli telegram guruhda kundalik ma'lumotlar yig'ib borilishi belgilangandi. Viloyat ishchi guruhi tomonidan joriy yilning yanvar oyida telegram guruhiga 648 ta ma'lumot yuklangan bo'lib, ularning deyarli 60 foizi real muammolarni aks ettirgan bo'lsa, qolganlari shunchaki nomiga joylashtirilgan xolos. Samarqand shahri va Nurobod tumanidagi ayrim tibbiyot muassasalarida belgilangan vazifalarni bajarishda ishchi guruh mas'uliyatsizlikka yo'l qo'ygan, birorta ham muammo aniqlamagan. Hududlar kesimida tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, hanuzgacha xalqimizga sifatli tibbiy xizmat ko'rsatish borasida jiddiy va eng achinarlisi, odamlarni norozi qiladigan kamchiliklar bor. Shuningdek 10 tadan 15 tagacha dori vositalarini belgilangan retsept blankalarida yozmayotgan tibbiyot xodimlari uchramoqda.

Muhokama davomida Erkinjon Turdimov viloyat-

dagi dorixonalar mas'ullari va shifokorlarga O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan qabul qilingan me'yorlar asosida faoliyat ko'rsatishi zarurligini eslatdi. Belgilangan tartibga rioya qilmaganlar faoliyatiga tegishli organlar tomonidan huquqiy baho berilishi aytiladi.

Muhokama jarayonida aniq misollar bilan tibbiyot muassasalarida bemorlar uchun zarur shart-sharoit yaratilmagani, noto'g'ri davolash usullari bilan bog'liq muammolar qayd etildi. Jumladan, Urgut tibbiyot birlashmasida bemorlar laboratoriya, kompyuter tomografiyasi tekshiruvlari uchun xususiy sektorga yuborilayotgani aytiladi. Vaholanki, bu turdagi jihozlar va xizmatlar tuman tibbiyot birlashmasida ham mavjud.

Shuningdek, yig'ilishda tibbiyot tizimidagi korrupsion holatlar, tanish-bilishchilik davom etayotganligi ta'kidlandi. Birgina Kattaqo'rg'on tumanida 304 ta o'rta tibbiyot xodimi 0,5 stavkada faoliyat olib borayotgan bir paytda, tibbiyot birlashmasi tomonidan yana 66 nafar o'rta tibbiyot xodimi ishga qabul qilingan. Pastdarg'om tumanida ham mavjud xodimlarni to'liq ish stavka bilan ta'minlash o'rniga 76 nafar xodim yarim stavkada ishga olingan.

Muhokama davomida qayd etilgan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha aniq muddat bilan mas'ullar oldiga vazifalar qo'yildi. Ushbu masala yana bir oydan so'ng muhokama etilishi belgilandi.

Sektor rahbarlarining faoliyati qoniqarsiz deb baholandi

1-fevral kuni viloyat hokimi Erkinjon Turdimov Payariq tumanida olib borilayotgan obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish ishlari holati bilan tanishdi.

O'rganish davomida hududlarni obodonlashtirish, tomorqadan samarali foydalanish borasidagi ishlar yaxshi tashkil etmaganligini ta'kidlandi. O'nga yaqin mahalla misolida muammolarni bartaraf etish borasida aniq muddatlar bilan mas'ullarga ko'rsatmalar berildi. Sektor rahbarlari va xodimlari, mahallalardagi vakillar faoliyatini viloyat rahbari qoniqarsiz, deb baholadi.

Erkinjon Turdimov tumanning Sarbozor mahallasi hududidagi modernizatsiya qilinayotgan "Mingchuqur" nasos stansiyasida olib

borilayotgan ishlar bilan ham tanishdi.

Mazkur suv inshootini elektr energiyasi bilan ta'minlash maqsadida quvvati 231 kVt bo'lgan quyosh panellari o'rnatilgan.

Nasos stansiyasi ishga tushgach 300 gektardan ortiq ekin maydoni suv ta'minoti yaxshilanadi. Yiliga 368 ming kVt elektr energiyasi iqtisod qilindi va qariyb 31 million so'mlik ekspluatatsiya xarajatlari qisqaradi. Ayni paytda ob'ektda so'nggi yumushlar amalga oshirilmogda.

Viloyat hokimi inshootning qurilish va jihozlarni o'rnatish ishlarini sifatli bajarish zarurligini ta'kidladi. Shuningdek, suvdan maqsadli foydalanish, uni tejash choralarini ko'rish kerakligini bildirdi.

Viloyat hokimligi axborot xizmati.

INDALLOSINI AYTGANDA...

Rahmon QO'CHQOR,
adabiyotshunos olim:

— Pulda mehnatkash insonning peshona teri, sarf bo'lgan kuchu aqli, oxir-oqibatda, o'tayotgan umrining qiymati aks etadi.

Farzandi xalqaro tanlovga borishi uchun kredit olgan farrosh

yoxud chekka tumandagi bir maktab muvaffaqiyati sirlari haqida

Bu maktabda bizni hayratlantirgan narsalar ko'p bo'ldi. Farzandi xalqaro tanlovda qatnashishi uchun xorijga borish xarajatlariga kredit olgan ona, bolalarni yaxshiroq o'qitish uchun dekret ta'tili vaqtida Toshkentga borib, mental arifmetika kurslarida qatnashgan o'qituvchi, vazir jamg'armasidan ustama olgan murabbiy, o'qituvchilarni imtihon bilan ishga oladigan direktor. Keling bir boshidan boshlaylik.

ZARKENTDAGI "SIR"

Agar bir oildan bir nechta fan olimpiadasi g'olibi chiqsa, demak shu xonadonda ilmga e'tibor kechli, deymiz. Mabodo ular bitta maktabdan yoki bir sinfdan bo'lsa-chi? Undan ham qizig'i, bir yo'nalishdagi olimpiadaning barcha sovrinli o'rinarlari bitta maktab o'quvchilari egallasa, nima deymiz? Ha, hayotda shunday bo'lishi ham mumkin ekan. Masalan, Birlashgan Arab Amirliklarining Dubay shahrida maktab o'quvchilari o'rta sinfda o'tkazilgan mental arifmetika bo'yicha xalqaro musobaqada Qo'shrabot tumanidagi 26-umumta'lim maktabining 5 nafar o'quvchisi sovrinli o'rinarlarni qo'lga kiritgan.

Viloyat markazidan 112 kilometr, tuman markazidan 12 kilometr uzoqlikdagi Zarkent qo'rg'onida joylashgan mazkur maktab bir qarashda boshqa ta'lim muassasalaridan farq qilmaydi. Biroq unda mehnat qilayotgan pedagoglar bilan suhbat asosida maktab o'quvchilarining muvaffaqiyatlari sirini anglagandek bo'ldik.

— Maktabga ishga kelganimda men 2-sinf o'quvchilarini berishdi, — deydi boshlang'ich sinf o'qituvchisi Rohila Rustamova. — Ochig'ini aytishim kerak, sinfdagi o'zlashtirishi yomon o'quvchilar ko'p edi. Men ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini, aqliy rivojlanishini oshirish yo'llarini qidira boshladim. You Tube da Rossiya, Koreya va boshqa davlatlar ta'lim dasturlarini o'rgandim, ko'plab pedagogik texnologiyalarni sinab ko'rdim va oxir oqibat mental arifmetikada to'xtaldim. Ammo uni qanday o'qitishni o'zim ham bilmasdim. Tuman chetidagi maktabda turib, mental arifmetikani o'rganish yo'lini topa olmogach, tug'ruq ta'tili vaqti Toshkentga ketdim va soha mutaxassislaridan saboq oldim. Albatta, natija tezda bo'y ko'rsatmadi. Bir yillik mashaqqatli mashg'ulotlardan keyin o'quvchilarim nafaqat matematika, balki boshqa fanlarda ham ilg'orlaganini, iqtidorini namoyon qilayotganini payqadim.

Birlamchi tibbiyot aholiga yaqinlashyapti

Ammo qo'shnisidan so'rab muolaja olayotganlar ko'paymoqda

Bugun shifokorning retsept yozib berishi va uning tartiblari bo'yicha turli xil fikrlari bildirilmoqda.

Viloyat shifoxonalari yaqinida ba'zi onalarning "shifokor o'z hududimizdagi poliklinikaga yubordi, dori yozib bermayapti" degan fikrlarini eshitib qoldik. Aniqlanishicha, ular o'z hududidagi poliklinikaga shifokoriga uchrashi kerak ekan. Shifokorning bemorga retsept yozib berishi yoki muolaja tayinlashi qanday amalga oshirilishi kerak?

Viloyat hokimi E.Turdimovning o'tgan yilning dekabr oyida tibbiyot xodimlari bilan uchrashuvi bemorlarga tavsiya etilayotgan dorilar va dorixonalar faoliyati tanqidiy tahlil etilgandi, — deydi viloyat sog'liqni saqlash boshqarmasi boshlig'i Suhrob Zayniyev. — Shu yig'ilishda belgilangan chora-tadbirlar asosida Samarqand davlat tibbiyot universiteti professor-o'qituvchilari, tegishli idoralat vakillari ishtirokida yillarda o'rganishlar olib borildi. Prezidentimizning "Aholini sifatli dori vositalari va tibbiy buyumlar bilan ta'minlash yuzasidan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori ijrosi o'rganildi. Qator kamchiliklar aniqlanib, bartaraf etildi, hududlarning o'zida seminar-treninglar o'tkazildi.

Aslida har bir bemor o'zida u yoki bu kasallik alomatlarini sezishi bilan o'z hududidagi birlamchi tibbiyot muassasasi, ya'ni poliklinikaga murojaat qilishi lozim. Poliklinikaga shifokorlari bemorning holatiga qarab, uni shu yerning o'zida yoki tuman hamda viloyat shifoxonalari davolanishi lozimligi bo'yicha yo'llanma yozib beradi. Bugun aksariyat aholi shamollash bilan ham to'g'ridan-to'g'ri tuman yoki viloyat shifoxonalarga murojaat etmoqda. Bu esa navbatlarning ko'payib

ketishiga sabab bo'lmoqda.

Shu o'rinda ko'pchilik birlamchi tibbiyot muassasalarida turli darajadagi bemorlarni qabul qilish imkoniyati yetarli, kabi savollar tug'ilishi tabiiy. Bu tizimda bir necha yildan buyon jiddiy o'zgarish va yangiliklar amalga oshirilayotganini alohida ta'kidlab o'tmoqchiman.

BIRLAMCHI TIBBIYOT AHOLOGA SEZILARLI YAQINLASHDI

Birlamchi tibbiyot bo'g'ini mutlaqo yangi yondashuvlar asosida tubdan o'zgartirilmoqda. O'tgan yildan boshlab, har bir mahallada "xonadonbay" ishlaydigan tibbiy brigadalar tashkil etildi. Aholiga ko'rsatiladigan sifatli tibbiy yordamni kengaytirish maqsadida birlamchi tizimga 2 500 ta o'rta tibbiyot xodimi uchun shtat ajratildi, qishloqlarda joylashgan 43 ta oilaviy poliklinikaga zamonaviy UTT va EKG apparatlari bilan ta'minlandi, qishloq va mahallalarda 8 turdagi yangi tibbiy xizmatlar yo'lga qo'yildi.

Shu bilan birga, o'tgan davrda sifatli tibbiy xizmatni "mahallagacha tushirish" bo'yicha muhim qadamlar qo'yildi. Jumladan, 7 ta oilaviy shifokorlik punkti, 5 ta oilaviy poliklinika to'liq faoliyat ko'rsatmoqda. Bundan tashqari mahallalarda bo'sh turgan binolar, shifokor uyi va tez yordam

shoxobchalarida qo'shimcha 30 ta mahalla tibbiyot punktlari tashkil etildi. Natijada viloyatda 162 ta oilaviy shifokorlik punkti, 67 ta oilaviy poliklinika, 240 ta mahalla tibbiyot punkti, 16 ta ko'p tarmoqli markaziy poliklinika faoliyati ta'minlandi.

Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida har 2000 nafar aholiga bitta, jami viloyat bo'yicha 1960 ta tibbiyot brigadalari tashkil etilib, oilaviy shifokorga yordam beradigan umumiy amaliyot hamshirasi, patronaj hamshiralari, patronaj doylar jamlandi.

Amaliyotda kam samara bergan aholining chuqurlashtirilgan tibbiy ko'rikleri o'rniga hududning o'ziga xos xususiyatlari va aholining guruhga mansubligidan kelib chiqib, muayyan kasalliklar bo'yicha davriy profilaktik ko'riklar va tibbiy skrining tekshiruvlari o'tkazilishi yo'lga qo'yildi.

Olis va chekka hududlarga shifokorlarni jalb etish maqsadida olis hududlar ro'yxatlariga 28 tadan 33 taga qadar kengaytirildi. «Qishloq shifokori» dasturi joriy etildi. Bunda olis va chekka hududlardagi oilaviy shifokorlik punktlari va oilaviy poliklinikalarda faoliyat yuritayotgan barcha shifokorlar oylilik ish haqiqi qo'shimcha 2 million so'm miqdorida har oylik ustama berilmoqda. Natijada olis hududga 56 nafar shifokor jalb etildi.

2021-yilgacha birlamchi bo'g'inga asosiy dori vositalari ro'yxatidan kelib chiqib, formulalar asosida dori ajratilgan, 2021-yilda 66 turdagi dori vositalari, tibbiy buyumlar va sarflov materiallari, 2022-yilda 120 turdagi dori vositalari, tibbiy buyumlar va sarflov materiallari bilan ta'minlangan.

(Davomi 2-sahifada) >>>

(Davomi 2-sahifada) >>>

Farzandi xalqaro tanlovga borishi uchun kredit olgan FARROSH

yoxud chekka tumandagi bir maktab muvaffaqiyati sirlari haqida

(Davomi. Boshlanishi 1-sahifada).

Bu - pedagogning o'quvchilarni ilm olishga qiziqirish bo'yicha rejasidagi birinchi qadam. Ikkinchisi, o'z ustida ko'proq ishlagan o'quvchilarni rag'batlantirish orqali boshqalarda ham motivatsiya hosil qilish edi. Shu bois u hech ikkilanmay o'quvchilarni turli tanlov va olimpiadalar-ga olib bordi. Qirg'izistonda o'tkazilgan mental arifmetika bo'yicha Osiyo musoba-qasida uning shogirdlari o'g'lib bo'ldi va Dubaydagi xalqaro musobaqaga yo'llanma oldi. Voqeaning davomini yuqorida aytib o'tdik, bir maktabdan besh nafar o'quvchi va barcha sovrinli o'rindar ularga tegishi. Kimdir bu rasmiy olimpiada emas, deyishi mumkin. Ammo 15 davlatdan ishtirok etgan 400 nafar o'quvchi o'rtasida birinchi bo'lish ham oson emas. Ayni kunda Rohila opa o'quvchilarni yana bir nufuzli xalqaro olimpiadaga tayyorlamoqda.

bor imkoniyatini ishga solgan. Bungacha bolasining Qirg'izistondagi tanlovga borib kelish xarajatlarini bir amallab ko'targan ayol bu gal Dubayga borish uchun ketadigan yo'l xarajatlarini qoplash maqsadida bankdan 15 million so'm kredit olgan. U faol, farzandining o'qishiga e'tiborli ota-onalardan biri, xolos.

Maqola so'ngida bizni o'yantirgan bir muammo haqida ham to'xtalib o'tsak. Gap shundaki, o'qituvchilar bilan suhbat chog'ida maktabda iqtidorli o'quvchilar juda ko'pligi aytiladi. Biroq har kim ham xorijda o'tadigan nufuzli tanlov yoki musobaqalarda ishtirok etish uchun mablag' topa olmaydi. Hatto biz yuqorida voqearini keltirgan ona ham farzandining yana bir tanlovda ishtirok etishini "ko'tara" olmasligini, ayni kunda kredit uchun to'lov qilayotganini aytdi.

To'g'ri, bizda vazirlik tomonidan o'quvchilarning barcha tanlovlardagi ishtiroki uchun mablag' ajratilmaydi. Belgilangan olimpiadalar bordir. Ammo hech bo'lmaganda, hududlardagi korxonalar yurt kelajagi bo'lgan bunday yoshlarni qo'llab-quvvatlashsa, yaxshi ish bo'lardi. Tan olaylik, shunday tadbirkorlar bor, ko'pkari yo qaysidir o'yin uchun millionlab mablag' sarflab yuborishadi, albatta, bu ularning ishi. Lekin iqtidorli yoshlarni qo'llashga kelganda hokim aytmaguncha, hech kimdan tashabbus chiqmaydi. Holbuki, bundan yuz yil oldin aynan bizning yurt tadbirkorlari yosh jadalini o'qitish uchun o'z hisobidan maktablar qurgan, yoshlarning Germaniya, Angliya, Turkiyadagi o'quv yurtlarida o'qishi uchun mablag' to'plab berishgan.

Bugun AQShdagi ko'plab fan tanlovlarida eng yaxshi yutuqlar xususiy kompaniyalar tomonidan qo'yilayotgan ekan. Boshqa xorijiy davlatlarda ham xususiy sektor yoshlarni rag'batlantirish uchun katta mablag' ajratadi va bu uning manfaatlariga xizmat qiladi. Bizda esa barchasi teskari, "davlat qilsin", degan oson gapni yodlab olganmiz.

Ertangi kunimiz bilan ishimiz yo'q. Kuzatuvlardan kelib chiqib aytadigan bo'lsak, hozir aksar ota-onalar farzandining iqtidorini rivojlantirish uchun kamaytirish uchun ko'proq bosh qotirishadi. Kambag'allikdan emas bu. Har oy "gap"ga boradigan ona, kunora jo'rabozlik qiladigan ota shu pulning yarmini farzandining bilimini oshirish, qiziqishini ro'yobga chiqarish uchun sarflasa, vaziyat butkul o'zgarar edimi? Xulosa o'zingizdan.

Anvar MUSTAFOQULOV,
Asqar BAROTOV,
"Zarafshon" muxbirlari.

(Davomi. Boshlanishi 1-sahifada).

POLIKLINIKADA NECHTA DORI VOSITALARI BO'LISHI KERAK?

O'zbekiston Respublikasi davlat budjeti mablag'lari hisobidan qoplanadigan tibbiy yordamning kafolatlangan hajmlari ro'yxati ishlab chiqildi va amaliyotga tatbiq etildi.

Unga ko'ra, oilaviy shifokorlik punktida 68 turdagi nozologiya (kasallik belgilariga ko'ra ekspess diagnostika), 15 turdagi laboratoriya (amalda 5 turdagi edi), 15 turdagi instrumental tekshiruvlar (amalda 10 turdagi), 78 turdagi dori-darmonlar bo'lishi kerak.

Oilaviy poliklinikada 85 turdagi nozologiya, 15 turdagi laboratoriya (amalda 10 turdagi edi), 23 turdagi instrumental tekshiruvlar (amalda 15 turdagi), 90 turdagi dori-darmonlar bo'lishi nazarda tutilgan.

Ko'p tarmoqli markaziy poliklinikada 110 turdagi nozologiya, 22 turdagi laboratoriya, 28 turdagi instrumental tekshiruvlar, 137 turdagi dori-darmonlar bo'lishi lozim.

Tuman/shahar markaziy shifoxonalarda 257 turdagi nozologiya, 46 turdagi laboratoriya, 28 turdagi instrumental tekshiruvlar, 234 turdagi dori-darmonlar bo'lishi belgilandi.

SO'RALGANLARNING 33 FOIZI ANTIBAKTERIAL VOSITALARNI SHIFOKOR RETSEPTISIZ SOTIB OLGAN

Birlamchi tibbiyot muassasalarida olib borilayotgan bu kabi o'zgarishlar aholini birlamchi tibbiyotga yaqinlashtirdi. Ammo faqat shuning o'zi kifoya qilmay-

Birlamchi tibbiyot aholiga yaqinlashyapti

Ammo qo'shnisidan so'rab muolaja olayotganlar ko'paymoqda

di. Chunki aholi orasida allaqachon qo'shnilar, qarindoshlar so'ziga kirib muolaja olayotganlar ko'p. Bu nafaqat dorilardan noto'g'ri foydalanish, balki inson salomatligiga ham jiddiy salbiy ta'sirini ko'rsatmoqda.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti yaqinda e'lon qilgan xabarda ham bu fikr tasdiqlandi. Xabarda jumladan, shunday deyiladi:

Ekspertlar xulosasiga ko'ra, dori-darmonlar-ga chidamli mikroblar har yili jahon bo'yicha 5 million insonning hayotiga zomin bo'ladi. Ularning yarim milliondan ziyodi JSSTning Yevropa mintaqaviy byurosiga a'zo 53 davlat hissasiga to'g'ri kelmoqda. Bu safda Markaziy Osiyo mamlakatlari ham bor.

Ana shu jo'g'rofiy kenglikda joylashgan 14 davlatda o'tkazilgan tadqiqotlarning tasdiqlashicha, bu hududda yashovchi aholning uchdan bir qismi antibiotiklarni shifokor retseptisiz qabul qiladi. Dori vositalaridan o'zbohimchalik bilan foydalanish superbakteriyalarning jadal ko'payishi va keng tarqalishiga imkon bermoqda. Oqibatda infeksiyalarni samarali davolash jarayoni qiyinlashyapti.

Xavotirli jihati, bu holat zudlik bilan tartibga solinmasa, 2050-yilga borib, dorilarga chidamli bakteriyalardan yillik o'lim ko'rsatkichi 10 millionga yetishi mumkin.

G'arbiy Bolqon, Kavkaz va Markaziy Osiyo mintaqalaridagi 14 mamlakatni qamrab olgan tadqiqotga jalb etilgan 8221 nafar respondentning yarmi o'tgan yili antibiotiklardan foydalan-ganligini tan oldi. Eng yomoni, ularning 33 foizi antibakterial vositalarni shifokor retseptisiz sotib olgan. Hatto ba'zi mamlakatlarda bu ko'rsatkich 40 foizdan yuqori.

Ishtirokchilarning 67 foizi antibiotiklardan noto'g'ri foydalanish zararli ekanligidan xabardor. Ammo ularning deyarli yarmi bunday dorilar viruslarga qarshi kurashda samara beradi, degan yangilish xulosada.

Demak, bugun aholi o'rtasida ko'proq targ'ibot olib borish, birlamchi tibbiyot muassasalariga murojaat, o'zbohimchalik bilan davolayotgandagi xavflarning oldini olishda yordam bo'lishini ta'kidlash lozim.

RETSEPTNI KIM YOZIB BERADI VA UNING TARTIBI QANDAY?

- Me'yorlarga ko'ra, poliklinika shifokori murojaat etgan bemorga, agarda kasallik ular darajasida davolanadigan bo'lsa, hech qanday retsept yozib bermaydi, balki mavjud dorilardan bemorga ajratilishi lozim, - deydi sog'liqni saqlash boshqarmasi bo'lim boshlig'i Rustam Yarmatov. - Retsept faqatgina stasionar tarzda davolanadigan bemorlarga, unda ham agar o'sha tibbiyot muassasasida bemorni davolash uchun ba'zi dori vositalari bo'lmasa, yozib beriladi. Retsept yozilgan blankaga albatta shifokorning imzosi qo'yiladi. Bemor zarur dorilarni sotib olgach, blankaga dorixonona muhri urilib, mijozga beriladi. Mazkur blanka uni davolovchi shifokorga keltirilgach, u bemorning kartasiga biriktirib qo'yiladi. Dori-darmonlar belgilangan me'yorlar asosida yozib berilishi kerak. Bugungi kunda mazkur qoidalarga asosan shifokor bemorga yozib beradigan dorilar soni sezilarli kamaytirildi, antibiotiklarni qo'llash yo'riqnomaga asosan amalga oshirildi.

Gulruh MO'MINOVA.

"Eng toza mahalla"ga elektromobil

Munosabatni o'zgartiradigan chora va mexanizmlardan xabardormisiz?

Bunga asos bo'luvchi Prezident farmoni bilan tanisharkansiz, asosiy maqsad aholining maishiy chiqindilar bilan bog'liq xizmatlar sifatidan to'liq qoniqishini ta'minlash ekanligiga guvoh bo'lasiz.

To'g'ri, asosiy o'zgarishlar yilning ikkinchi choragi - 1-apreldan amalga oshiriladi. Ammo ijobiy kutilmalarga umid beruvchi yangiliklar ko'p. Asosiy, tizim ham barqaror ishlashi, xizmat sifatli ko'rsatilishi choralari ko'rilmogda.

ENDI "TOZA HUDUD" DUK BO'LMAYDI

Joriy yil 31-dekabr-ga qadar ushbu korxonaga faoliyat olib borayotgan hududlar davlat-xususiy sheriklik tamoyili asosida sanitar tozalash korxonalariga beriladi.

Ularda chiqindilarni saralash va qayta ishlash texnologiyalari mavjud bo'lishi shart. Kamida 20 ta maxsus texnikasi bo'lgan korxonalar-ga tanlovda ustuvorlik beriladi.

Barcha sanitar tozalash korxonalariga yagona elektron tizim orqali xizmat ko'rsatadi. Tizimga ulanmagan korxonalar bilan shartnoma bekor qilinadi va ular xizmat ko'rsatadigan hududlar davlat-xususiy sheriklik asosida boshqa korxonaga beriladi.

Bundan tashqari, chiqindi xizmatlari uchun to'lovlarni qabul qilish hamda abonentlar hisobini yuritish faqatgina Sanitar tozalash ishlari-ni tashkil etish respublika markazi billing tizimi, elektron to'lov tizimlari yoki tijorat banklarining to'lov qabul qilish kassalari orqali amalga oshiriladi.

Chiqindi xizmatlari uchun oylik to'lovlardan qarzdorligi bo'lgan abonentlar SMS orqali xabardor qilib boriladi.

ELEKTR UCHUN TO'LOV QANDAY CHEKLANADI?

Qarzdorlik bo'yicha ogohlantirilgandan keyin to'lov qilmagan shaxslarning elektr uchun to'lovlarni qabul qilishni vaqtinchalik cheklash amaliyoti bosqichma-bosqich joriy etiladi.

Dastlab joriy yil 1-iyundan 6 oylik qarzdorlik uchun viloyat markazlarida bu ish amalga oshiriladi. Demak, yil yakuni-gacha o'zgarish jiddiy muammo keltirib chiqarmasligi mumkin.

Keyinroq ikkinchi bosqich boshlanadi, ya'ni 1-noyabrdan 3 oylik qarzdorlik sabab elektr uchun to'lovlarni qabul qilish respublikaning barcha hududlarida cheklanadi.

Bu amaliyot 3-bosqichda jiddiy tus oladi - cheklov 2025-yil 1-yanvardan 1 oylik qarzdorlik uchun amal qiladi. Anglagandizdek, kelgusi yildan chiqindidan qarzni to'lasangizgina elektr ta'minoti bilan muammo bo'lmaydi.

CHIQUINDI PULLANADI

Farmonda hosil bo'layotgan chiqindilarni qayta ishlash darajasini keskin oshirish maqsad qilingan. Bunda "nol chiqindi" tamoyiliga erishish va aylanma iqtisodiyotni rivojlantirish choralari ko'rildi.

Misol uchun, joriy yil 1-iyulgacha hududlarda aholiga chiqindilarni toifalarga ajratib to'plashi uchun QR-kodli bepul paketlar beriladi.

RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMI

Chiqindi yuklash, tashish, joylashtirish va saralash bilan shug'ullanuvchi ishchilar, eko-faollar va jamoatchilik ekologiya nazoratchilariga 100 tadan velosiped hamda boshqa mukofotlar beriladi.

Har yili 10 yillik tajribaga ega xodimlar uchun «Tabiat uyg'unligi himoyachisi» tanlovi o'tkaziladi. Mazkur xodimlardan 100 nafarining davlat oliy ta'lim muassasalariga o'qishga kirgan farzandlari yoki nevaralariga kontraktining to'liq summasi to'lab beriladi.

Bu ikki tadbir Ekologiya jamg'armasi mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

Har yili hukumat belgilagan tartibda «Eng toza mahalla» tanlovi o'tkaziladi. Tanlovda g'olib bo'lgan 14 ta mahallaga chiqindi yig'ish maydonchalarini qurish, ijtimoiy obyektlarga chiqindi konteynerlarini o'rnatish va daraxt ekish uchun 500 million so'mdan pul beriladi. Shuningdek, xizmatda foydalanish uchun 1 tadan elektromobil topshiriladi.

JAVOBGARLIK KUCHAYTIRILADI

Hujjatda 1-aprelgacha javobgarlik choralarni kuchaytirish bo'yicha normativ hujjatlarni tayyorlash belgilangan.

Xususan, chiqindilarni belgilanmagan joylarga tashlash uchun jarima miqdorini oshirish va huquqbuzarlikni sodir etish qurolini musodara qilish (masalan, chiqindini mashinada tashlab ketsa, mashina musodara bo'lishi mumkin), chiqindilar tashlab ketilgan joyni tozalash va chiqindilarni olib chiqib ketish majburiyatini yuklashga oid qonun loyihalari ishlab chiqiladi.

Bundan tashqari, chiqindi to'plash maydonchalaridan chiqindilarni noqonuniy to'plash va olib chiqib ketish uchun ma'muriy javobgarlik belgilanadi.

Hududlarni tozalashga mas'ul bo'lgan jismoniy va yuridik shaxslar o'z majburiyatini bajarmasa, atrof-muhitni ifloslaganligi uchun javobgarlik kiritiladi.

NARXNI DEPUTATLAR TASDIQLAYDI

Aslida ko'pchilikni qiziqtiradigan masala maishiy chiqindilar uchun tarif yoki to'lov summasi bo'lishi tabiiy. Farmonda bu borada ham aniq mexanizm belgilangan. Jumladan, har bir sanitar korxonasi o'zi xizmat ko'rsatadigan hududning maishiy chiqindi xizmatlari uchun to'lov summalarini ishlab chiqadi.

Respublika markazi to'lov summalarini asoslantirilganligini o'rganib chiqib, iqtisodiyot va moliya vazirligining hududiy organlariga kiritadi. Ular bergan xulosa bilan viloyat hokimligiga taqdim qilinadi.

Hokimlik 20 kun ichida tariflarni ko'rib chiqib, xalq deputatlari viloyat Kengashiga kiritadi. Sanitar korxonalariga keyingi yil uchun to'lovlar Kengashning 1-dekabr-ga qadar qabul qilingan qarori asosida amalga oshiriladi.

Y.MARQAYEV tayyorladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 4-martdagi "2021-2025-yil-larda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" - gi farmonining 4-bandiga asosan, xalq deputatlari viloyat Kengashining qarori bilan viloyat Kengashi huzuridagi nodavlat notijorat tashkilotlarini va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarini qo'llab-quvvatlash jamoat fondiga 2023-yilgi faoliyati uchun 4 milliard 200 million 510 ming so'm pul mablag'i ajratildi.

Bu mablag' jamoat komissiyasining 2023-yil 10-martdagi yig'ilishi qaroriga asosan quyidagicha taqsimlandi:

- Davlat grantiga - 1 milliard 120 million so'm.
- Davlat subsidiyasiga - 2 milliard 832 million 640 ming so'm;
- Davlat ijtimoiy buyurtmasi uchun Oliy Majlis huzuridagi jamoat fondi tomonidan 4 milliard 500 million so'm pul mablag'lari ajratildi.
- Jamoat fondi xodimlarining oylik ish haqi va boshqa xarajatlari uchun 222 million 708 ming so'm.
- Hisobot davrida ishlatilmagan 25 million so'm mablag' davlat budjetiga qaytarildi.

Hisobot davrida jamoat komissiyasining 2023-yil 10-martdagi

23/03-03 -son qarori bilan tasdiqlangan vazifalar bosqichma-bosqich amalga oshirildi. Unda davlat subsidiyalari va davlat grantlari ajratishning davlat ijtimoiy buyurtmalarining asosiy mavzulari va yo'nalishlari, maqsad, vazifalari, shartlari, muddatlari hamda ularga ajratilgan mablag'lar miqdorlari tasdiqlandi.

Farmonning 11-bandi ijrosi bo'yicha Samarqand viloyati hokimligi tomonidan 2023-yilda nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ular bilan joylardagi dolzarb muammolarga yechim topish bo'yicha ijtimoiy sheriklikni rivojlantirish yuzasidan tasdiqlangan "Yo'l xaritasi"da belgilangan ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish bo'yicha ishlar olib borildi.

Davlat subsidiyasi bo'yicha:

Xalq deputatlari viloyat Kengashi huzuridagi ijtimoiy sheriklik bo'yicha jamoat komissiyasining 2023-yil 10-martdagi 23/03-03-son hamda 2023-yil 15-maydagi 23/05-05-son yig'ilish qaroriga asosan:

- nogironlar jamiyati viloyat, shahar va tuman bo'limlariga 1283007505,92 so'm;

Xalq deputatlari Samarqand viloyat Kengashi NNTlarni va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarini qo'llab-quvvatlash jamoat fondi va Ijtimoiy sheriklik bo'yicha jamoat komissiyasining 2023-yilgi faoliyatiga oid HISOBOTI

- O'zbekiston Ko'zi o'zlar jamiyati viloyat, shahar va tuman bo'limlariga 1295265352 so'm;

- nogironlar assotsiatsiyasi viloyat bo'limiga 100306967 so'm;

- O'zbekiston Karlar jamiyati viloyat bo'limiga 154060462 so'm mablag' yo'naltirildi.

Jamoat komissiyasining 2023-yil 24-fevraldagi yig'ilish qaroriga asosan esa Savdo-sanoat palatasi viloyat hududiy boshqarmasiga 4 milliard 794 million so'm, 11 ta milliy-madaniy markazning har biriga 40600000 so'mdan mablag' yo'naltirildi.

TANLOVLARNI TASHKIL ETISH, DASTUR VA LOYIHALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN DAVLAT GRANTLARI

Xalq deputatlari viloyat Kengashi huzuridagi jamoat fondi va ijtimoiy sheriklik bo'yicha jamoat komissiyasi tomonidan 11 marotaba yig'ilish o'tkazildi, 4 ta grant e'lon qilindi. "Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili" Davlat dasturi ijrosini taminlashda ta'sirchan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish" nomli birinchi grant tanlovi 10-martdan 10-aprelgacha davom etdi.

Bitta davlat granti loyihasi uchun ajratiladigan pul mablag'lari miqdori 50 (ellik) million so'mgacha etib belgilandi. Kelib tushgan 16 ta loyihadan 8 tasi moliyalashtirildi.

"Inson huquqi va erkinliklariga amal qilish har bir shaxsning qadr-qimmatini e'zozlash, huquq va manfaatlarini ta'minlash, ma'naviy-axloqiy bilimlarini oshirish, oilada ijtimoiy-ma'naviy muhitni sog'lomlashtirishda nodavlat notijorat tashkilotlari faolligini oshirish" nomli ikkinchi grant tanlovi 15-maydan 15-iyulgacha e'lon qilindi. Kelib tushgan 18 ta loyihadan 4 tasi moliyalashtirildi.

"Mahallalar obodligini ta'minlash, jamiyatda sog'lom turmush tarzi va tibbiy hamda ekologik madaniyatni yuksaltirishda fuqarolik jamiyati institutlarining faolligini oshirish" nomli uchin-

chi grant tanlovi 17-iyuldan 17-avgustgacha davom etdi. Bitta loyiha uchun ajratiladigan grant miqdori 60 million so'm etib belgilandi. Kelib tushgan 18 ta loyihadan 4 tasi moliyalashtirildi.

"Yoshlarni ma'naviy yetuk qilib tarbiyalash hamda bandligini ta'minlashda fuqarolik jamiyati institutlarini qo'llab-quvvatlash" nomli to'rtinchi grant tanlovi 28-sentabrdan 28-oktabrgacha davom etdi.

Jamoat fondi jamg'armasidagi 20 million so'm qoldiq mablag' davlat budjetiga qaytarib berildi.

2022-2023-yillarda moliyalashtirilgan davlat granti va subsidiyasini olgan 66 ta NNT va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarida hamda OAVlarda monitoring tadbirlari o'tkazildi.

Xalq deputatlari viloyat Kengashining 2023-yil 18-maydagi sessiyasida jamoat fondi direktorining jamoat fondi hamda Jamoat komissiyasining 2021-2022-yillardagi faoliyati yuzasidan hisoboti tinglandi.

Jamoat komissiyasining 2023-yil 25-maydagi 23/05-06-son yig'ilishida Jamoat fondining bir yillik ishlari sarhisob qilindi. Fondning 2021-2022-yillardagi moliya-xo'jalik faoliyati "Komit-ishonch" auditorlik tashkiloti bilan shartnomaga asosan auditorlik tekshiruvidan o'tkazildi.

Loyihalarni amalga oshirish doirasida NNT, OAV

2023-yil uchun yillik moliyaviy HISOBOT

(Buxgalteriya balansi)

Ko'rsatkichlar nomi	satr kodi	2023-yil (mln. so'mda)	Ko'rsatkichlar nomi	satr kodi	2023-yil (mln. so'mda)
Aktiv			Passiv		
Joriy aktivlar			O'z mablag'larining manbalari		
Aylanma aktivlar	390	2 437 196,4	O'z mablag'lari yakuni	480	2 437 196,4
Balans	400	2 437 196,4	Balans passivi bo'yicha jami	780	2 437 196,4

Jamoat fondi direktori **D.MALIKOV**
Jamoat fondi bosh hisobchisi **A.ZARIPOV**

Xususiy tibbiy klinikalardagi narx-navolar borasida aholi orasida turli fikrlar mavjud. Asosiy savollardan biri - nega xususiy klinikalarda tibbiy xizmat narxlar turlicha? Deylik, umumiy qon tahlili narxi bir klinikada arzonroq bo'lsa, boshqa bir diagnostik markazda ancha qimmat. Buning sabablari nimada?

Xususiy klinikalarda xizmat ko'rsatish narxi qanday belgilanadi?

Avvalo, shuni aytish lozimki, xususiy klinikalar xizmat narxlarini O'zbekiston Respublikasining 2012-yil 2-maydagi "Tadbirkorlik faoliyatini erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi Qonuniga ko'ra belgilaydi. Ushbu qonunning 8-moddasida tadbirkorlik subyektlari o'z tovarlari, ishlari va xizmatlarini bozor konyunkturasi bilan kelib chiqib, mustaqil ravishda belgilanadigan narxlar va tariflar bo'yicha yoki shartnoma asosida realizatsiya qilishi belgilab qo'yilgan. Mazkur qonunga asosan, xususiy tibbiy korxonalar xizmat narxlarini mustaqil ravishda belgilash huquqiga ega. Ya'ni, bunda xususiy klinika ochgan tadbirkor mavjud binosiga

yoki ijara haqiga to'lanadigan mablag', klinika joylashgan hudud (markaz, tuman, qishloq), xorijdan keltirayotgan uskunalarning narxi va shu kabi qator omillarga qarab belgilaydi.

Bugungi kunda viloyatda 700 ga yaqin xususiy klinika mavjud bo'lib, 2017-yilga nisbatan ularning soni 2 barobariga ko'paygan.

Shuningdek, xususiy tibbiyot tashkilotlarida 2017-yilda 50 turdagi ixtisoslik bo'yicha xizmat ko'rsatilgan bo'lsa, 2023-yilda 126 turdagi ixtisoslik bo'yicha tibbiy xizmat ko'rsatish yo'lga qo'yilgan.

Viloyat sog'liqni saqlash boshqarmasi axborot xizmati.

Sud-tergov jarayonidagi ishga tibbiyot, fan, texnika, san'at va boshqa sohalar asosida aniqlik kiritish zarurati tug'lsa, sud ekspertizasi tayinlanadi. Uning xulosasi odilligi hamda ilmiy asoslanganligi bilan ahamiyatli hisoblanadi. Ayni kunda Samarqandda ham 60 yillik tarixga ega X.Sulaymonova nomidagi respublika sud ekspertizasi markazining viloyat bo'limi faoliyat yuritmoqda.

Samarqandda 2023-yilda o'tkazilgan futbol bo'yicha respublika hamda viloyat musobaqalarida g'olib va sovrindor bo'lgan futbolchi va murabbiylarni taqdirlash marosimi bo'lib o'tdi.

Futbol bo'yicha viloyat birinchiligi, "Bolalar ligasi", "Yoshlar ligasi", ommaviy, havaskor va professional futbol jamoalari hamda respublika musobaqalarida g'olib bo'lgan futbolchi va ularning murabbiylariga, shuningdek, Samarqand futbol rivojiga munosib hissa qo'shib kelayotgan mas'ullarga viloyat hokimining tashakkurnomasi, viloyat futbol assotsiatsiyasining faxriy yorliq, kubok va medallari topshirildi.

- Jamoamiz qizlarining sport bilan muntazam shug'ullanishi natijasida o'tgan yil mini futbol bo'yicha "Davlat xavfsizlik xizmati kubogi"ning respublika bosqichida g'olib bo'ldik, - deydi Jomboy tumani No'sh mahallasining "Nafis" qizlar futbol jamoasi murabbiyi Gulhoyo Tojinurova. - Joriy yilda ham tumanimizda sportga qiziquvchi yoshlarni jamoamizga jalb qilib, musobaqalarda ishtirok etamiz va bundan-da kattaroq yutuqlarni qo'lga kiritish uchun harakat qilamiz. Tadbirida viloyat hokimining o'rinbosari R.Qobilov ishtirok etdi.

Odil hukm uchun asosli dalil kerak

Bo'limimiz tomonidan 2023-yilda 4760 ta ekspertiza tadbiri o'tkazildi. Joriy yilning yanvar oyida bu raqam 322 ni tashkil etdi. Ularning asosiy qismi sud avtotexnika ekspertizasi hissasiga to'g'ri keladi. Bundan tashqari, bo'limda transport-trasologiya, transport-baholash, xatshunoslik, buxgalterlik, kompyuter-texnik, odam DNKsi sud biologik ekspertizasi singari qator yo'nalishlarda tadqiqot olib boriladi.

Aytish joizki, ekspertiza mutaxassislari huquqbuzarlikning oldini olish bo'yicha profilaktik takliflar ishlab chiqish, targ'ibot tadbirlarini o'tkazishda ham faol ishtirok etmoqda. Uchrashuvlarda fuqarolarga qonunbazirlikning oqibatlarini, uning uchun jazo muqarrarligi, har bir jinoyat ochilishi va aybdorlar topilishi tushuntirilmoqda.

Otabek IBRAGIMOV,
bo'lim eksperti.

Futbol – 2023: Yilning eng yaxshilari taqdirlandi

REKLAMA, E'OLONLAR, BILDIRISHLAR / Gazetamiz haftada uch marta - seshanba, payshanba va shanba kunlari chop etiladi / Gazetada chop etilayotgan reklama va e'lonlar tekzor, samarali va hamyonbop / MUHOJAAT UCHUN TELEFON: 66-233-91-56

DA'VOLAR BO'LSA...

Payariq tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Ortiqboyev Aziz Azamatovich notarial idorasida marhum Norchayev Iskandar Umirkulovichga (2018-yil 9-mayda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilgan. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Ortiqboyev Aziz Azamatovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Payariq tumani Chelak shaharchasi, Istiqlol ko'chasi, 73-uy.

Samarqand shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Saidova Zarina Xisravovna notarial idorasida marhum Ganiyev Alaxidinga (2021-yil 23-yanvarda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun me-

ros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Saidova Zarina Xisravovna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand shahri Abdurahmon Jomiy ko'chasi, 64-uy.

Samarqand tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Normatov Murod To'ychievich notarial idorasida marhum Odilov Musina (2018-yil 11-sentabrda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Normatov Murod To'ychievich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand tumani Andijoni mahallasi.

Payariq tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Toshtemirov Alisher Po'latovich notarial idorasida marhum Shanayev G'ofirjon Egamberdiyevichga (2019-yil 7-iyulda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilgan. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Toshtemirov Alisher Po'latovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Payariq tumani Chelak shaharchasi, Obod ko'chasi, 35-uy, 3-xona.

Samarqand shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Aliyeva Lola Zoirovna notarial idorasida marhum Sayfiyeva Gulbaxorga (2023-yil 10-martda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi

ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Aliyeva Lola Zoirovna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand shahri Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 80-uy.

Payariq tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Toshtemirov Alisher Po'latovich notarial idorasida marhum Kushvakov Murtazaga (2022-yil 17-aprelda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilgan. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Toshtemirov Alisher Po'latovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Payariq tumani Chelak shaharchasi, Obod ko'chasi, 35-uy, 3-xona.

BEKOR QILINADI

Fuqaro Turakulov Shuhrat Usmanovichga qarashli Oqdaryo tumani "Po'latdaxxon" MFY, Qirqdarxon qishlog'i, 67-uy-joyning kadastr hujjatlarini to'plami (kadastr raqami 14:08:05:01:09:0067, davlat ro'yxatidan o'tkazilgan sanasi 2022-yil 12-fevral) yo'qolganligi sababli bekor qilinadi.

Fuqaro Raxmonov Ulmas Xuseynovichga qarashli Samarqand tumani "Urganji" MFY, Jahonbaxsh ko'chasi, 581-uy-joyning kadastr hujjatlarini to'plami (kadastr raqami 14:12:03:01:11:0963, davlat ro'yxatidan o'tkazilgan sanasi 2022-yil 23-fevral) yo'qolganligi sababli bekor qilinadi.

XODIMUL MILLAT

↓ Mahmudxo'ja Behbudiy tavalludining 149 yilligiga

Haqiqiy e'tiqodli va xalq e'tiboridagi, millat ma'naviyati va ma'rifati uchun ishlovchi kishilar "xodimul millat" deb atalgan. Ular shariat talablarini xalqqa to'g'ri tushuntirish bilan birga, millat ravnaqi yo'lida xizmatda bo'lgan. Mahmudxo'ja Behbudiy ham maqolasi o'zini "xodimul millat" deb ataydi.

Bugungi kunda Mahmudxo'ja Behbudiyning uch darsligi – o'zbek tilidagi "Kitobat ut-atfol" va "Tarixi Islom", tojik tilidagi "Alifbo" kitoblari Bog'chasaroydagi Ismoilbek Gaspirali uy-muzeyida saqlanmoqda. Uy-muzeyda saqlanayotgan qozoq, qirg'iz, turkman, tojik tillardagi boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun mo'ljallangan alifbo kitoblari va o'rta yosh maktabxonlari uchun nashrga tayyorlangan diniy va fan kitoblari Turkiston ziyolilarining Rusiya musulmonlari bilan yaqin hamkor bo'lganligini namoyon etadi.

Mahmudxo'ja Behbudiyning "Kitobat ut-atfol" darsligi o'rta yoshdagi o'quvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, unda obod-axloq va tarbiyaviy ahamiyatga molik kichik hikoyalari, she'riy parchalar berilgan. Behbudiy zamonasining zabardast tilshunos olimi sifatida darslikda tinish belgilarining qo'llanishi haqida batafsil ma'lumot beradi. Ularning ayrimlari arab tili punktuatsiyasida qanday nomlangan bo'lsa, shu holatda berilgan, ayrimlari esa o'zbek tilida nomlangan va tilshunoslik doirasida terminlarining paydo

bo'lishiga xizmat qilgan. "Tarixi Islom" kitobida esa diniy masalalar bo'yicha ma'lumotlar berilgan.

Mahmudxo'ja Behbudiy 1911-yilda "Padarkush" dramasi yozib, 1913-yildagina chor Rossiyasi senzurasidan ruxsat oladi. Teatrni sahnaga qo'yish uchun ruxsat olishdan tashqari, yana bir nechta qiyinchiliklar bor edi. Joy va mablag' masalasi, teatr jihozlari va aktyorlar gruppasini tashkil etish muammoli edi. Tadqiqotlarimizga ko'ra, teatr tomoshalari ilk marta Reshetnikov deb nomlangan ko'cha, bugun esa Mir Said Baraka ko'chasi 47-uyda joylashgan xonadonda qo'yilgan. Bugun davlat arxivlarida saqlanayotgan hujjatlar orasida Turkiston general-gubernatoriga yuborilgan iltimosnoma bu faktni tasdiqlaydi. "Padarkush" dramasi Turkistonda qo'yilgan ilk sahna asari sifatida e'tirof etiladi.

Xalqni ma'rifatga chorlash uchun bularning hammasi kamlik qilayotganini sezgan "millat xodimi" gazeta va jurnal tashkil etishni boshlaydi. "Samarqand" gazetasining ilk soni 1913-yilda dunyo yuzini ko'radi. To'g'ri, bundan oldin "Turkiston viloyatining gazetasi" chiqayotgan edi. Lekin uning sahifalarida "Oq poshsho"ga bo'lgan

e'tibor, ayrim hollarda hatto nasroniy dinining targ'ibi kuchli bo'lgan. "Samarqand" gazetasida esa sharqona pandu nasihatlar, mumtoz adabiyot namunalaridan parchalar, ekologiya muammolari, hajviy maqolalar va turli e'lonlar berib borilgan. Gazetada doimiy ravishda uch tilda: o'zbek, tojik va rus tillarida maqolalar e'lon qilgan. Gazetaning har bir sonida Samarqanddagi g'isht zavodid-

ing mahsuloti reklama qilinganligini kuza-tish mumkin. Bu esa korxonaning gazeta faoliyatiga homiylik qilganidan dalolatdir. Afsuski, mablag' yetishmasligi oqibatida "Samarqand" gazetasining 45-soni chiqqach, nashr to'xtatiladi. Keyinchalik "Oyina" jurnali chiqqach boshlaydi. Jurnalda o'zbek, tojik va rus tillarida maqolalar berib borishni rejalashtirgan Behbudiy uning nomini "Oyina-Mir'ot-Zerkalo" deb nomlaydi. Behbudiy muharrirlik qilgan nashrlar va asarlari yordamida xalqning ijtimoiy, siyosiy ongini oshirishga, jahon madaniyati, taraqqiy etgan mamlakatlarda afkor ommasi erishgan yutuqlarga e'tibor qaratishga bor kuch-g'ayrat va mablag'ini, hatto jonini tikishga tayyor bo'lgan.

Gazeta-jurnallar nashri to'xtatilgach, Behbudiy siyosiy ishlarga ham aralashib, Turkiston Muxtoriyatining e'lon qilinishiga hissa qo'shadi. "Turk adami Markaziyat (federalist) firqasining maromnomasi"ni tuzib, davlat va muxtoriyat tashkiloti, milliy va diniy masalalar, fuqarolar huquqlari, iqtisod va moliya, yer, ishchilar masalasi, adliya, maorif ishlari haqida ma'lumotlarni bandma-band keltiradi. Ushbu firqaning Nizomnomasi 22 banddan iborat bo'lib, 14 nafar ziyoli, ulamo, mudarris, tujjor, hatto talaba tomonidan imzolangan.

U Graf Palen taftishi, shariat ahkomlarini yevropalik o'quvchi talabiga mos shaklga keltirish masalasidagi harakatlar yuzasidan Rusiya davlat dumasining musulmon fraksiyasiga murojaat qiladi. Ushbu murojaat-nomaniy bir nusxasi Ismoilbek Gaspirali uy-muzeyida saqlanmoqda.

1919-yilda Mahmudxo'ja Behbudiy Toshkentda Munavvarqori Abdurashidxonov huzurida bo'ladi. Uchrashuvda maorif masalalari yuzasidan fikr almashilganligi ma'lum. Lekin shundan so'ng hozircha sayohat qiladi sabablari noma'lum bo'lgan safarga o'tlanadi. Ikki yillar o'tgach esa matbuotda Behbudiyning sirli o'limi haqidagi maqolalar e'lon qilina boshlaydi.

Turkiston taraqqiyotida yorqin iz qoldirgan Mahmudxo'ja Behbudiy va uning safdoshlari faoliyati, afsuski, na chor Rossiyasi vakillariga, na Buxoro amiri a'yonlariga, na diniy ulamolarga, na sovet hukumatining qizil askarlariga yoqqan. U kim tomonidan qatl etilganligi hozirgacha noma'lum.

Hali jaddilar faoliyatini o'rganish bo'yicha qilinadigan ishlar ko'p. Davlat arxivlarining sirli bo'lmalarida, jaddilar uy-muzeylarida, xalqimiz xonadonlarida saqlanayotgan, ba'zi hollarda unutilib ketayotgan hujjatlar o'rganilishi lozim.

Dilafro'z
RAHMATOVA.

↓ Xotira uyg'onsa go'zaldir

Hayotining mazmuni kitob edi

Oliy o'quv yurtlarining sirtqi bo'limlarida o'qiganmiz. Qarindosh bo'lganligimiz tufayli sessiya paytlarida vaqti-vaqti bilan Mahmud akanikiga borib turardik. O'qishga doir ayrim kitoblarni tanishlardan, do'konlar yoki kutubxonalaridan topolmasak, unga murojaat qilardik. U bajonidil rozi bo'lardi. Bizga yordam berardi. Uning kutubxonasidan har qanday kitobni topish mumkin edi. Biroq u bu borada juda qattiqqo'l edi. Bizga kerakli manbalar bilan shu yerning o'zida tanishib chiqishni, o'qiyotgan paytimizda uning biron joyiga qalam tek-kizmaslikni yoki varaqlarini buklab, belgilamaslikni qayta-qayta uqtirardi.

Mahmud aka ko'pincha ishdan kech qaytardi. Al-batta, qo'lida ikki-uchta kitob bo'lardi. Ovqat tamaddi qilgach, umr yo'ldoshi Mashhura opa uning ko'nglidagidek qilib damlab qo'ygan ko'k choydan bostirib-bostirib ichardi.

Achchiq ko'k choy tanani yayratib, uyquni qochirardi. Ovqatni yaxshi hazm qiladi. Mazza qilasan, - deb bizga ham alohida damlangan ko'k choydan bir piyoladan uzatardi. So'ngra portfelini olib, kutubxonasiga kirib ketardi. Soat ikki-uchlagacha kutubxonaning chirog'i o'chmasdi. U ana shunday kitobsevar inson edi.

Mahmud aka kitobni shunchaki o'qib chiqmasdi. Tanlab o'qirdi. Har bir o'qigan asarini jiddiy mutolaa qilardi, ayrim asarlarga nisbatan fikrini hamkasblari, do'stlariga bildirardi. Aniqrog'i, asarga o'z nuqtai nazaridan baho berardi.

"Fikr qudrati" deb nomlangan kitobining "Debo-chasi"da shunday hikoya qiladi: "Men o'zimni baxtli inson deb hisoblayman. Baxtim avvalo, men o'sgan oildam. Otam rahmatli o'qimishli odam edi. Buxoro madrasalarini bitirib, qishloq bolalarini o'qitardi. Bir sandiq chiroyli muqovali kitoblari bor edi. Menimcha, arabcha, forsha kitoblardan tashqari, yana boshqa kitoblari edi. Ba'zan kechqurunlari uyimizga qishloq-doshlar yig'ilishardi. Otam kitob o'qib berganida ayrimlar ta'sirlanib, yig'lab o'tirgani hamon yodimda.

Menga kirill alifbosini otam o'rgatgan. Bu maktabga bormasimdan, 7 yoshga kirmasimdan burungi gap. ...Hayotimda kitobning roli juda katta bo'lgan".

Mahmud aka sakkiz yoshga kirmasidan ham otasidan, ham onasidan ayrilib, amakisi Mamarasul Ollomurodov qo'lida tarbiya topgan. Uning birinchi to'liq o'qib chiqqan kitobi Mirkarim Osimning "O'tror" qissasi edi. Shundan so'ng, aniqrog'i, 4-sinfda o'qiyotganda Oybekning "Navoiy" romanini o'qib, qalbida kitobga chinakam mehr uyg'ongan.

U o'rta maktabni bitirib, qarindoshlari tavsiyasi bilan hunar-texnika bilim yurtida o'qib, ekskavatorchilik kasbini o'rgandi...

Yillar o'tib, Mahmudning ekskavator richagini ushlagan chayir qo'llari kitob muqovasini tutdi. Fikri ekskavator kovshini yerga qadab, tuproq qazib olishga emas, kitob sahifalari satrlaridan mazmun-mohiyat izlash, ilm-ma'rifat nurlaridan bahramand bo'lishdek

Mahmud Sa'diy (chapda)
Mirtemir bilan muloqotda (1975-yil)

yana bir ezgu ishga qaratildi. Shu tariqa u qadrdon ekskavatori bilan xayrlashib, Toshkent davlat universiteti talabalari safidan o'rin oldi.

Kitobga mehr qo'ygan, ilgama chanqoq yigit talabalik yillarining dastlabki kunlaridan kursdoshlari orasida e'tibor qozona boshladi. O'sha paytlardanoq o'zining erkin fikriga ega ekanligi bilan ko'pchilikdan ajralib turardi. Ayniqsa, Alisher Navoiy asarlarini qo'ldan qo'ymas, Abdulla Qodiriy asarlarini qayta-qayta o'qib, mag'zini chaqardi. Shu bilan bir qatorda rus adabiyoti, jahon adabiyoti namoyandalari uning asarlarini shunchaki emas, balki fikr chig'irig'idan o'tkazib o'qib, ularni o'zicha tahlil qilishni o'rgandi. Masalan, fransuz yozuvchisi Anri Barbyusning "Do'zax", "O't", "Ravshanlik" romanlaridagi voqealar rivoji uning dunyoqarashini yanada shakllantirdi. Jurnalistika sohasida turli xil publitsistik maqolalar yozib, gazeta-jurnallar sahifalarida chop ettira boshladi. Adabiy tanqidchilikka ham qo'l urdi.

Dorilfununni tugallagach, dastlab "Lenin uchquni" (hozirgi "Tong yulduzi") gazetasida, so'ngra "Sharq yulduzi" va "Guliston" jurnallarida muharrirlik qildi. 32 yil davomida "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida tanqid va adabiyotshunoslik bo'limining muhar-

riri sifati-da faoliyat ko'rsatdi. Bir necha yil "Ma'rifat" gazetasida ishladi. Gazeta tahririyat qoshida tashkil etilgan "Mahorat maktabi"da jurnalistlarga jurnalistika sirlarini, tahrir san'atini, kitob tanlash va mutolaa qilish madaniyatini o'rgatdi.

Mehnat faoliyati davomida o'zbek adabiyoti, shuningdek, jahon adabiyoti namoyandalari o'nab asarlarini o'qib chiqdi. Bu uning jurnalistik kasbi yuzasidan o'z ustida tinimsiz ishlashi, asosiy vazifasi bo'lgan tahrir san'atini mukammal o'rganishi uchun keng yo'l ochib berdi.

Uni ko'pchilik ustozlari va hamkasblari "kitobxo'r" deydirdi. Bu unga nisbatan kesatq emas, aksincha, kitobga chinakam mehr qo'ygan, kitob o'qimasa, yashay olmaydigan inson degandir.

"Mahmud Sa'diy Asqad Muxtor, Hamid G'ulom, Vahob Ro'zimatov, Shuhrat, Odil Yoqubov singari taniqli muharrir, jurnalist, yozuvchilar ko'l o'stida ishlash, ularning tashkilotchilik, muharrirlik, yozuvchilik ish usul-yo'sinlarini sinchkov nazar bilan o'rgandi, ularning tahrir maktabida ta'lim oldi. Ta'lim olarkan, oq-qorani ajratarkan, u hamisha o'ziga, o'z mustaqil qarashi, ish tutishi, to'g'ri so'zga sodiqligicha qoldi", deya ta'kidlagan edi taniqli adabiyotshunos Ibrohim G'afurov o'z maqolalaridan birida.

Yozuvchi Abdusaid Ko'chimovning ta'kidlashicha, Mahmud aka nolish, nolinish kabi miskin tuyg'ulardan uzoq, hamisha shukur deydi, shukur qiladi. Betinim o'qiydi, ishlaydi, yozadi...

Ammo Mahmud Sa'diy degan fikrli jurnalist, keng mushohadalil olim, sinchkov noshir, tajribali muharrir, bag'rilek aka va haq so'zli otaning qiyofasini bezab turgan asosiy fazilat bundayim emas. Undagi ahli qalam qadrlaydigan eng kamyoq fazilat zukko tahrirchiligidir. Qo'lga tushgan qo'lyozmaga (agar unda jon bo'lsa) zararoni ishol beradi, har bir so'z, har bir iborani erinmay yaltiratadi. Xom-xatalla kitoblar do'konlarda qalashib yotganini ko'rganda adabiyot uchun Mahmud Sa'diy tarbiyasi yetishmayotgani, ularning qadri, o'rni bilinayotgani yanayam yaqqolroq seziladi... Negaki, u V. Belinskiy, N. Dobrolyubov, D. Pisarev, A. Merua, S. Sveyg kabi badiiy tanqid ustalarining asarlarini qunt bilan o'rgandi. Ular yo'lidan borib, zukko mu-naqqid sifatida o'nab tanqidiy-tahliliy maqolalar yozdi. Ana shunday urinishlari o'laroq uning "Teran tomirlar" kitobi yuzaga keldi. Ushbu kitobga O'zbekiston Qahramoni, atoqli adabiyotshunos Ozod Sharafiddinov yuksak baho bergan edi.

Mahmud aka shifoxonaga tushganda uni ko'rgani bordik. Hol-ahvol so'rab, qo'lga u-bu yeguliklar solingan to'rxaltani tutqazdik.

- Iye, nima qilardinglar ovora bo'lib, shuncha narsani ko'tarib kelib. Undan ko'ra, bir-ikkita kitob, besh-olti nusxa gazetalarining yangi sonlaridan olib kelsalaring, yaxshi bo'lardi, -deya to'rxaltani qaytarib berdi. Shunda qo'yarda-qo'yimay to'rxaltani Mahmud akaga tutqazib, uning iltimosini bajarish uchun ortimizga qaytdik.

Darvoqe, kitob Mahmud aka umrining chinakam mazmuni edi. Uning kutubxonasi javonlarida ellik ming nusxadan ziyod kitoblar bor. Mahmud aka bu kitob-larning deyarli barchasini o'qib chiqqan. Javonlardan o'zbek va jahon adabiyoti namoyandalari hamda adiblarining asarlari, xalq og'zaki ijodiga oid o'nab dos-tonlar, shuningdek, turli xildagi lug'atlar, tilshunoslik, matematika, tarix, biologiya, kimyo, fizika, astronomiya, geografiya, iqtisod, siyosatshunoslik, tibbiyotga oid kitoblar o'rin olgan. Shunisi e'tiborga molikki, Mahmud aka javonning qaysi tomonida qanday kitob joylashtirilganini bilardi. Istalgan paytda ularni joyidan olib, kerakli manbalardan foydalanardi. Biron-bir ta'sirchan

jiddiy asarni o'qib, toliqqanida darhol Alisher Navoiy g'azallaridan o'qib, hordiq chiqqardi. U hazrat Navoiy asarlaridan o'nab g'azallarni yoddan bilardi.

Mahmud Sa'diy mehnat faoliyati davomida yuzlab publitsistik, tanqidiy, tahliliy maqolalar yozdi, ko'plab olimlarning ilmiy maqolalarini tahrir qilib, gazeta-jurnallar sahifalarida yoritdi. Yigirmadan ortiq fan nomzodlari va doktorlarining ilmiy daraja olishlari uchun tayyorlagan ishlarining ro'yobga chiqishi uchun yaqindan ko'maklashdi.

Mahmud aka O'zbekiston davlat jahon tillari universitetining xalqaro jurnalistika fakultetida talabalarga saboq ham berdi. Ana shu davrda u nafaqat bo'lajak jurnalistlar, balki shu sohada ishlayotganlar uchun "Tahrir san'ati" o'quv qo'llanmasini yaratdi.

U o'z maqolalaridan birida kitobga, hayotga, kasb-hu-narga mehr bolaga ota-onadan o'tishni alohida ta'kidlagan. Bu uning hayotida ham o'z aksini topgan. Sakkiz farzandning barchasi kitobga oshno, oliy ma'lumotli. Hatto kichik nabirasi Pokiza ham bobosi izidan borib, jurnalistik kasbini tanlagan. U jahon tillari universitetining jurnalistika fakultetida tahsil olish bilan birga, gazeta-jurnallarda maqola va she'rli bilan qatnashib turibdi. Uning "Sevinchlardan yaralgan bahor" deb nomlangan birinchi kitobini kitobxonlar iliq kutib oldilar.

- Tunda bexosdan uyg'onib ketam, kutubxonamizga kirganimni o'zim ham sezmay qolaman, - deydi Mahmud akaning umr yo'ldoshi Mashhura opa. - Go'yoki Mahmud aka hamon shu xonada kitob o'qib o'tirgandek tuyuladi. Xayolan unga xalqat bermaslik uchun oyoq uchida yurib, sekingina eshikni yopaman. Birozdan so'ng o'zimni o'nlab olganimda ko'rilmig kelib, ko'zlarimda yosh qalqiydi. Shunda uyquq qo-chib, farzandlarimning otasi, suyuqli umr yo'ldoshim - Mahmud aka bilan o'tgan ellik yillik hayotim bir-bir ko'z o'ngimda jonlanadi. U insonning maslahati, qolaversa, qat'iy talabi bilan Toshkent davlat universitetining filologiya fakultetiga kirib o'qidi. Birgalikda shirin hayot kechirib, ham ishladik, ham farzandlarni tarbiyaladik. Yutuqlarimizni ham, qiyinchiliklarimizni ham baham ko'rdik...

O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining a'zosi, zukko munaqqid, mohir muharrir, ustoz jurnalist Mahmud Sa'diyning adabiyotshunoslikni, jurnalistika sohasini rivojlantirishga qo'shgan hissasi munosib baholalarga. U 1994-yilda "O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist" faxriy unvoniga, 2019-yilda "Fidorokona xizmatlari uchun" ordeniga, shuningdek, "Oltin qalam" xalqaro mukofotiga sazovor bo'ldi. "Eng yaxshi murabbiy" deb e'tirof etilgan "Oltin kabutar" mukofotiga loyiq deb topildi. Afsuski, bu mukofotni olishda uning o'zi qatnasholmadi. Vafotidan o'n ikki kun keyin poytaxtimizdagi San'at saroyida o'g'li Temurbek mukofotni qabul qilib oldi.

Mahmud aka agar hayot bo'lganida, hozir sakson besh yoshni qarshi olardi. Biroq inson hayoti abadiy emas. Ammo uning ezgu ishlari avlodlar qalbidamangu yashaydi. Darvoqe, tug'ilganida Mahmud ismini olib, Mahmud Sa'diy deya shuhrat qozongan insonning o'zbek adabiyotida, dolzarb soha -jurnalistikamiz rivojida ulkan hissasi bor.

Oyshirin XUDOYQULOVA,
jurnalist, mehnat faxriysi.
Rizo XUDOYQULOV,
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist.

Ushbu QR-kod orqali mazkur maqolani Zarnews.uz saytida ham o'qish mumkin.

MUASSIS: Samarqand viloyati hokimligi

Bosh muharrir: Farmon TOSHEV

Gazeta O'zbekiston matbuot va axborot agentligining Samarqand viloyat boshqarmasida 2012-yil 30-martda 09-01 raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr 100. Indeks 438. 12 651 nusxada chop etildi. Buyurtma 64. Hajmi 2 bosma taboq, bichimi A-2

Gazeta haftaning seshanba, payshanba va shanba kunlari chiqadi.

QABULXONA: (66) 233-91-51, REKLAMA VA E'LONLAR: (66) 233-91-56

BO'LIMLAR: (66) 233-91-57, 233-91-58, 233-91-59, 233-91-61

MANZILIMIZ: 140100, Samarqand shahri, Ulug' Tursunov ko'chasi, 80-uy, Matbuot uyi.

Gazeta «Zarafshon» tahririyatining kompyuter bo'limida sahifalandi.

«Noshir lux» MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Korxonalar manzili: Samarqand shahri, Spitamen ko'chasi, 270-uy.

Bosishga topshirish vaqti: soat 18:30 da.

Bosishga topshirildi: soat 19:00

Navbatchi muharrir:

G'.HASANOV.

Navbatchi:

T.SIDDIQOV.

Sahifalovchi:

B.ABDULLAYEV.

Saytimizga o'tish uchun QR-kodini telefoningiz orqali skaner qiling

ISSN-201667X

Sotuvda narxi kelishilgan holda